

יבמות יז. (תחילת הפרק) עד יח: (המשנה)

ביאורי מושגים

הדרך שהתורה קבעה כדי ששומרת היבם והיבם יהיו נשואים היא ייבום (היבם בא על שומרת היבם). אם היבם קידש את שומרת היבם (כדרך שמקדשים אישה רגילה) זה נקרא עשה בה מאמר. (במקרה זה לפי חכמים היא מקודשת מדרבנן, לפי ב"ש מהתורה, ולפי ר"ש ספק האם מועיל לגמרי או שאינו מועיל כלל. בירושלמי מופיעה שיטה ייחודית הסוברת שלא רק שהיא מקודשת מהתורה אלא שאף לכתחילה יכול לייבם באמצעות מאמר)

משנה

אשת אחיו שלא היה בעולמו

'אח חדש' שנוולד לאחר שאחיו מת
כל נשות ה'אח המת' אסורות על ה'אח החדש'.

אם אח 'ותיק' ייבם את אשת המת (לאחר שה'אח החדש' נולד):
כל נשות ה'ותיק' אסורות על ה'אח החדש'.

אם אח 'ותיק' עשה מאמר באשת המת (לאחר שה'אח החדש' נולד):
ה'אח החדש' חולץ לנשות עושה המאמר אבל לא מייבמן

מניין ש'אשת אח שלא היה בעולמו' - אסורה

יחד יש ייבום, 'אח' 'אח' 'אח' - רק כשהאחים חיו (ישבו)

יש צורך בשני הלימודים:

אם היה רק את הלימוד הראשון
היינו חושבים שצריך שיהיו אחים גם מהאב וגם מהאם
(מבני יעקב לומדים שרק אחים מהאב הינם אחים)

אם היה רק את הלימוד השני
היינו לומדים מהמילה 'אחים' שנאמרה גם על אברהם ולוט
שגם אחיין מוגדר אח.

מניין שדין ייבום נוהג רק באחים מן האב

א. *'אח' 'אח' 'אח' -*
(רק אחים שהם חולקים נחלה יחדו - יש בהם דין ייבום)

ב. *'אח' 'אח' 'אח' - 'אח' 'אח' 'אח' -*
(בני יעקב היו אחים מהאב - כך גם ייבום תקף רק באחים מהאב)

הקשר שבין שומרת יבם לאחים

אפשרות א' - יש זיקה:

לכן - ריב"ב (ושמואל): קרובותיה אסורות בחייה ובמותה,

אפשרות ב' - אין זיקה:

ולכן - ר' מאיר (ורב): קרובותיה מותרות אחרי מותה (ובחייה אסורות כדי לא לבטל מצוות יבום)
ר' גמליאל: קרובותיה מותרות בחייה ובמותה (למרות שמבטל מצוות יבמין)

השלכה נוספת לשאלה האם יש זיקה:

מה היחס שבין שומרת היבם לנשות האחים?
אם אין זיקה - אין קשר ביניהם,
אם יש זיקה - היא מוגדרת כצרה שלהן.

לפי כל השיטות אין הבדל בין מצב שבו יש אח אחד (שאז ברור מי ייבם או יחלוץ) למצב שבו יש כמה אחים

לא ניתן להוכיח מהמשניות הבאות על דין זיקה

נושא משנה א' - היתר קרובות לאחר מיתה

ניסון הוכחה:

המשנה קובעת שאחות יבמה מותרת לאחר מיתה -
משמע שאמא של היבמה אסורה לאחר מיתה - מכאן שיש זיקה,

דחיה:

ייתכן שגם אימא של היבמה מותרת (והמשנה דיברה על אחות משום שגם ברישא דובר על אחות)

נושא משנה ב' (המשנה שלנו) - הקשר בין 'שומרת היבם' לנשות האחים

ניסון הוכחה:

המשנה קובעת שרק אם עשה מאמר - 'שומרת היבם' מוגדרת כצרה של אשת האח
משמע שסתם כך (אם לא עשה מאמר) אין קשר בין 'שומרת היבם' לאשת האח - מכאן שאין זיקה,

דחיה:

ייתכן שגם אם לא עשה מאמר היא מוגדרת כצרה (והמשנה דיברה על מקרה של עשה מאמר כדי
לחדש דין צדדי - לא פוסקים כב"ש הסוברים שמאמר דינו כייבום מושלם)

דין זה שאחות יבמה מותרת
לאחר מיתה הינו פשוט לפי
כולם -

שהרי שאפילו אחות אישה
מותרת לאחר מיתה